

Memorandum

2019

Hoge Raad voor
vrijwilligers

Vrijwilligerswerk ?

Ja, natuurlijk !

Over het belang van vrijwilligerswerk is al veel geschreven. De cijfers van de meting van het vrijwilligerswerk door de Koning Boudewijnstichting in 2015 bevestigen de reikwijdte: bijna 1,2 miljoen - of **12,5% van de Belgen vrijwilligt**. Dat doen ze in een enorm diverse waaier aan organisaties en sectoren, die gewoon niet zouden zijn wat ze zijn zonder vrijwilligers.

Wat vrijwilligerswerk zo uniek maakt is de eigen dynamiek: het onbezoldigd karakter en de vrije wil zijn daarbij essentieel. Net hierin schuilt de kracht van het vrijwilligerswerk. Dit zorgt voor een grote meerwaarde voor de samenleving als geheel, voor het verenigingsleven en uiteraard voor de vrijwilliger zelf. Daar mag iets tegenover staan. Vrijwilligers geven hun tijd, kennis en energie gratis weg. Maar vrijwilligerswerk is niet zonder kosten: vrijwilligers verdienen een degelijke ondersteuning en bescherming in de plaats. De overheid heeft een belangrijke rol om het vrijwilligerswerk te ondersteunen en te faciliteren. Minder, heldere en soepele regelgeving om de eigenheid (spontaniteit, vrijheid) van het vrijwilligerswerk te bewaren. Met de nodige financiële ondersteuning om een kwaliteitsvol vrijwilligerswerk te verdedigen en te promoten. Door de inzet van de vrijwilligers zelf, verdient de samenleving dit dubbel en dik terug.

Vrijwilligerswerk moet gekoesterd worden om te kunnen groeien.

Hoge Raad voor Vrijwilligerswerk: Een anker

De Belgische regering koos in 2002 voor een Hoge Raad voor Vrijwilligers (HRV), die een aantal taken en opdrachten toegewezen kreeg:

1. informatie over de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk in te zamelen, te systematiseren en te analyseren;
2. de specifieke problemen waarmee de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk kunnen geconfronteerd worden, te onderzoeken;
3. op eigen initiatief of op verzoek van de bevoegde ministers of van de Kamer van volksvertegenwoordigers, adviezen te verstrekken of voorstellen te formuleren over de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk.

In de vrijwilligerswet staat: "Behalve in dringende gevallen legt de minister van Sociale Zaken of gelijk welke andere minister elk voorontwerp van wet of ontwerp van organiek of reglementair besluit tot wijziging van de wetgeving of reglementering betreffende het vrijwilligerswerk of dat een invloed kan hebben op het vrijwilligerswerk in België, aan de Raad voor advies voor."

De Hoge Raad voor Vrijwilligers heeft echter tot op heden niet de nodige middelen verworven om al deze opdrachten naar behoren te vervullen.

De recente wetswijziging zou 2019 een nieuwe mijlpaal kunnen betekenen in het bestaan van de Raad. De HRV is tevreden over de wettelijke verankering, voorzien in de recente wetswijziging van de Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Deze verankering is een stap voorwaarts in de erkenning van het werk dat de Raad al sinds 2003 doet, op voorwaarde dat:

- er consequent en tijdig advies gevraagd wordt aan de HRV over wetgeving en reglementering betreffende het vrijwilligerswerk of met een impact hierop. De HRV is een adviesorgaan dat gestoeld is op de expertise en kennis van de leden. De Raad moet dan ook voldoende tijd krijgen om zich grondig te informeren en te buigen over adviesvragen, om zo degelijk advies te kunnen geven. De Raad behoudt zich het recht voor om geen advies te geven wanneer de antwoordtermijn te kort blijkt; en zal dit ook zo motiveren.
- elk advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers ernstig onderzocht wordt door de bevoegde overheid en die overheid ook inhoudelijk reageert op het gegeven advies. Indien de bevoegde instantie die een advies vroeg, dit niet volgt, dient dit te worden gemotiveerd.

Ondersteuning van het vrijwilligerswerk

Heldere en soepele regelgeving

De Wet betreffende de rechten van vrijwilligers werd in 2016 geëvalueerd door de HRV en in 2019 herzien met een wetswijziging. De inzet van de HRV heeft daarbij aantoonbaar resultaat geleverd en de Raad stelt vast dat globaal naar zijn adviezen geluisterd is. Toch zien we nog veel ruimte voor verbetering op vlak van wetgeving en reglementeringen:

Vrijwilligerswerk is en blijft onbezoldigd

Vrijwilligers kunnen gemaakte kosten terugbetaald krijgen van de organisatie. Dat wordt bevestigd in de recente wetswijziging door het woord vrijwilligersvergoeding te vervangen door kostenvergoeding. Hier bestonden al heel wat regels rond. We zien de laatste maanden echter de tendens om aan die vergoedingsregels te sleutelen, met onduidelijkheid en een ongelijke behandeling als resultaat.

- De verhoogde kostenvergoeding voor bepaalde vrijwilligers, geregeld met het KB dat gebruikt maakt van artikel 12 in de vrijwilligerswet, creëert een ongelijkheid tussen vrijwilligers: sommigen mogen blijkbaar meer kosten maken dan anderen. Het KB geeft ook de indruk dat de kostenvergoeding in feite een prestatievergoeding is. Daarenboven is deze regelgeving erg onduidelijk, getuige de vele vragen in het werkveld.
- Wat betreft de herziening van de Wet betreffende rechten van vrijwilligers, zijn er onder andere onduidelijkheden over de verhoging van de 2000 km vervoersvergoeding in combinatie met de forfaitaire vergoeding (nu onbeperkt voor het vervoer van personen). Dit dient uitgeklaard en zo nodig vereenvoudigd te worden. De HRV wenst hierover zijn advies te geven.
- De HRV vraagt een fietsvergoeding voor de vrijwilligers, die jaarlijks geïndexeerd wordt.

De praktijk wijst uit dat de meldingsplicht van uitkeringsgerechtigde vrijwilligers bij RVA een rem is om te vrijwilligen. Voor organisaties betekent de meldingsplicht een extra administratieve last, voor de vrijwilliger een onnodige formaliteit die als een drempel wordt ervaren. De HRV stelt vast dat de interpretatie van RVA soms te strikt is en het is moeilijk voor vrijwilligers om tegen een weigering of inperking in beroep te gaan. De HRV vraagt in de komende mandaatperiode de afschaffing van de meldingsplicht RVA, om de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk te vergroten.

Vrijwilligerswerk voor iedereen

De wetwijziging betreffende het vennootschapsrecht heeft impact op het vrijwilligerswerk

Impact vennootschapsrecht

- Heel wat vzw's worden bestuurd door vrijwilligers, die zich meer en meer met extra administratieve lasten geconfronteerd zien. De HRV vraagt aandacht in de regelgeving om bestuursvrijwilligers goed te beschermen en niet te ontmoedigen. De HRV zal de impact van die wijzigingen onderzoeken en daar op eigen initiatief een standpunt over innemen.
- Vrijwilligersorganisaties die onderworpen zijn aan vennootschapsbelasting, mogen hun vrijwilligers geen kostenvergoeding geven, volgens een fiscale omzendbrief, die dateert van vóór de vrijwilligerswet. In het kader van de wetwijziging van het vennootschapsrecht, dreigen heel wat verenigingen onder die vennootschapsbelasting te vallen. De HRV vraagt om een vrijwilligersvriendelijke interpretatie en het schrappen van de omzendbrief.
- De HRV maakt zich zorgen over de impact van de nieuwe wetgeving op het vrijwilligerswerk en de gevolgen voor de definiëring "organisatie" in de vrijwilligerswet.

Er is veel onduidelijkheid over de toepassing van het arbeidsrecht in het kader van vrijwilligerswerk. De HRV vraagt om duidelijkheid aan de overheid, door te expliciteren dat arbeidsrecht niet van toepassing is op vrijwilligerswerk. De HRV vraagt dat - in samenspraak met de Raad - onderzocht wordt of en hoe bepaalde wetgeving, bijvoorbeeld in verband met welzijn op het werk, wel van toepassing kan zijn op het vrijwilligerswerk.

Vrijwilligerswerk en arbeidsrecht

Impact van het verenigingswerk op vrijwilligerswerk

In 2018 ging de regelgeving voor het verenigingswerk in voege. De bedoeling was om een antwoord te bieden op de grijze zones van semi-agorale arbeid. Dit nieuwe statuut heeft impact op het vrijwilligerswerk. Zo is de regeling betreffende de combinatie van verenigingswerk en vrijwilligerswerk onduidelijk, bijvoorbeeld op vlak van vergoedingen en overstap van het ene statuut naar het andere. De HRV vraagt een impactstudie te laten uitvoeren, over de impact van het verenigingswerk op het vrijwilligerswerk.

Ook helder taalgebruik is hier belangrijk, zodat duidelijk is dat 'vrijwilligerswerk' en 'onbelast bijklussen' niet hetzelfde zijn.

Goed bestuur

De HRV moedigt de Regering aan om de volgende maatregelen te nemen die het vrijwilligerswerk bevorderen:

- ◆ Geregeld interbestuurlijk overleg tussen de federale overheid, gemeenschappen en gewesten om regelgeving af te stemmen en ook af te toetsen bij de HRV;
- ◆ Hoewel de HRV zich niet over alle mogelijke regelgeving kan uitspreken, vraagt de Raad aandacht voor de gevolgen van de toenemende (en complexer wordende) regelgeving in allerlei domeinen. Die regulitis heeft impact op het vrijwilligerswerk, de vrijwilligers en de organisaties die met vrijwilligers actief zijn;
- ◆ Heldere regelgevende teksten, wat de noodzaak tot omzendbrieven en interpretatieproblemen beperkt. De omzendbrieven moeten ook ter advies worden voorgelegd aan de HRV;
- ◆ Een federale voogdijminister voor vrijwilligerswerk aanstellen, die de brug kan slaan tussen verschillende beleidsdomeinen;
- ◆ De term **vrijwilligerswerk** wordt te pas en te onpas gebruikt. De HRV vraagt om te bewaken dat de term niet oneigenlijk gebruikt wordt, maar **alleen voor belangeloze inzet** conform de vrijwilligerswet, om verwarring bij vrijwilligers te vermijden.

Meten is weten

In 2015 vond in België de eerste meting van het vrijwilligerswerk plaats, uitgevoerd door de Koning Boudewijnstichting. Deze meting wordt herhaald in 2019. Het onderzoek geeft een eerste inzicht in hoeveel mensen hun tijd geven, wat hun profielen zijn, waar mogelijk drempels liggen, ...

Kortom: inzicht in het vrijwilligerswerk, wat noodzakelijk is om een vrijwilligersvriendelijk beleid te voeren. Het herhalen van dit onderzoek zal het inzicht alleen maar doen groeien.

De HRV vraagt dan ook dat de Overheid **voorziet in een driejaarlijkse, gecontinueerde herhaling van deze meting**, liefst ook met een uitbreiding van de onderzoeksvragen om een betere analyse te kunnen maken van bepaalde thema's, zoals drempels in het vrijwilligerswerk en toegankelijkheid, zodat het onderzoek een beleidsinstrument wordt. De HRV vraagt om betrokken te worden bij deze meting (bijvoorbeeld bij het opstellen van bijkomende vragen).

Koken kost geld

Om al zijn opdrachten op een degelijke manier te vervullen, ontbreekt het de Hoge Raad voor Vrijwilligers op dit ogenblik aan de nodige middelen. Het toegewezen werkingsbudget is ontoereikend om alle taken goed uit te voeren. De Raad vraagt dus het inschrijven van extra middelen: **18.000 euro voor de reguliere werking, 50.000 euro te besteden voor de werkzaamheden van de werkgroepen en/of studieopdrachten**. In concreto wil de Raad dit besteden aan:

- dagdagelijkse werking en continuering van **een permanent secretariaat**;
- **facilitatie van algemene vergaderingen**, vergaderingen van het Bureau en werkgroepen (onder meer met bijkomende simultane vertaling van de laatste twee);
- permanente studie en onderzoek **om het vrijwilligerswerk op te volgen**;
- **capacity building van de Raad**: inschakelen van deskundigen, vorming, netwerken realiseren en good practices uitwisselen;
- actieve participatie aan initiatieven die genomen worden in binnen- en buitenland om kennis te vergaren en deskundigheid te versterken, om benchmarking te realiseren en **een koploper te worden**;
- het vergroten van de bekendheid en het draagvlak van de Raad, door meer in te zetten op communicatie in de drie landstalen.